

Araştırma Makalesi

Türkiye’de müzik makalelerinin yazımında kalite ölçütlerinin belirlenmesi ve öneriler

Hasan Said Tortop¹

Makale Bilgisi

Geliş: 11 Ekim 2023
Kabul: 27 Aralık 2023
Online Yayın: 30 Aralık 2023

Anahtar Kelimeler

Müzik araştırmaları
Makale yazım ilkeleri
Makale kalite ölçütleri

2822-3195 / © 2023 TM
Genç Bilge Yayıncılık tarafından
yayınlanmakta olup, açık erişim,
CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Öz

Müzik araştırmaları alanın akademik dergi ve akademik yayın sayısı azlığı ile diğer akademik alanlara göre farklılaştığı görülmektedir. Bunun nedeni müzik araştırmacısının aynı zamanda performans gösteren kişi olması olabilir. Müzik araştırmacısının, hem bilimsel bir makale yazma konusunda hem de müzik performansında başarı göstermesi işleri hiç de kolay değildir. Bu açıdan müzik araştırma makalesi yazma ile ilgili kalite standartlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu araştırma, Türkiye’deki müzik alanındaki makalelerin belirli ölçütlerle incelenmesi ve makale yazma konusundaki bu ölçütlerin neden olması gerektiğinin açıklanması ile ilgilidir. Araştırma durum çalışması niteliğindedir. Dokümanlar, Journal for the Interdisciplinary Art and Education ve Türk Müziği dergilerinde 2023 yılında yayınlanan müzikle ilgili on yedi makaledir.. Her iki dergi, editöryal süreçlerinde makalelerin yazımındaki kalitenin artırılmasına önem vermektedir.. Araştırma genel bir durumun tespitini yapmayı hedeflemenin yanında, müzik makalesi yazımı ile ilgili ideal çerçevenin çizilmesini de önermektedir. Araştırmada makalelerin incelenmesi için on yedi adet ölçüt belirlenmiştir. Bu ölçütler ilgili dergilerin yazım kılavuzlarından ve Türk Müziği Akademisi² adlı eğitimin içeriğinde sunulan ölçütlerdir. Araştırma sonucunda incelemeye alınan makalelerin birçoğunun bu ölçütleri çok az yerine getirdiği, bazı ölçütlerde hiçbir makalenin uygun olarak yazılmadığı belirlendi. Müzik araştırmaları makalelerinin yazımında bu ölçütlerin neden yer alması gerektiği örneklerle açıklandı.

Makaleye atıf için

Tortop, H.S., (2023). Türkiye’de müzik makalelerinin yazımında kalite ölçütlerinin belirlenmesi ve öneriler. *Türk Müziği*, 3(4), 499-506. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10574780>

Giriş

Bilimsel araştırma, bilim insanlarının yaptığı en önemli aktivitedir. İyi bir bilim insanı olmanın günümüzdeki karşılaştırılmasına bakıldığında farklı metriklerin ve reytinglerin (Google Scholar, Scopus Citescore gibi) olduğu görülmektedir. Sanat alanındaki bir akademisyenin iyi bir bilim insanı olmasındaki güçlük hem sanat alanında iyi bir uygulamacı (performer), hem de bilim insanlarının karşılaştırılmasında kullanılan araçlarda ve platformlarda üstlerde olmalarının zorluğudur.

Türkiye, yükseköğretim sisteminin gelişmesi açısından birçok dönemden geçmiş bir ülkedir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki reformlar, yabancı ülkelere akademisyenlerin gelmesi, yurt dışında lisansüstü eğitimin desteklenmesi, yükseköğretim kurulunun (YÖK) kurulması, üniversitelerarası kurulun (ÜAK) kurulması, akademik dergiciliğin dergipark sistemi (Web 1) ile desteklenmesi gibi birçok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye’nin akademik sıralamasının dünyada ne durumda olduğu konusuna girmek istemiyorum. Yeni üniversitelerin ve yeni bölümlerin kurulması sebebiyle akademisyen ihtiyacının oluşması, bu akademisyenlerin akademik atama ve yükselmelerinde en önemli göstergelerden biri olan makale yayınlamaları konusu önem kazanmıştır. Bu araştırmada müzik araştırmalarındaki makalelerin kalitelerine ve bu yayınların dergilerden kabulünü etkileyebilecek ölçütleri belirlemeye çalıştım.

¹ Doç. Dr., Editör, Antalya, Türkiye. E-mail: hasansaidfen@gmail.com

² Detaylı bilgi Türk Müziği dergisi web sitesinde yer almaktadır (Web 2).

YÖK Akademik platformunda “sanat” kelimesi ile yapılan taramada 4357 akademisyen bulunmaktadır. Akademisyenlerin platforma yaptıkları veri girişlerine bağlı olarak ürettikleri akademik ürünler; makale (10355), patent (12), kitap (5924) ve tez (8757) şeklindedir (Web 3). Genel bir yorumlama ile sanat alanındaki araştırmacıların kişi başı ortalama 2 makale ürettikleri söylenebilir. “Müzik” kelimesi ile yapılan aramada ise akademisyen sayısının 1984 olduğu görülmektedir. Buradan sanat alanıyla ilgili verilerin nerdeyse yarısı müzik alanından geldiği söylenebilir. Türkiye’deki sanat ve müzik alanındaki akademisyenlerin bilimsel araştırma performanslarının artırılması konusu diğer tüm akademisyenlerde olduğu gibi genelde “ yayımlanan makale” üzerinden değerlendirilmektedir. Dünyaca ünlü akademik reyting kuruluşları yaptıkları değerlendirmelerde en büyük faktör olarak yayımlanan makaleleri seçmişlerdir. Bu araştırmada müzik araştırmalarıyla ilgili olarak iki akademik dergide (Journal for the Interdisciplinary Art and Education (JIAE) ve Türk Müziği) yayımlanan makaleler üzerinde genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bunun yanında bir akademik makaledeki kalite ölçütlerinin belirlenmesi konusunda, temel sorunlar ve çözüm önerileri yönelik irdeleme yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması türünde olup, mevcut durumun betimlenmesini hedeflemektedir. Bunun yanında bu araştırma, bilimsel araştırma yöntemlerine yönelik kitaplar ve internet kaynaklarından elde edilen bilginin incelenmesi ve irdelenmesi açısından doküman analizi ve söylem analizi tekniklerine uygundur.

Dokümanlar

Bu araştırmada, JIAE ve Türk Müziği dergisinde yayımlanan (belirli bir sayıdaki) makaleler (toplamda 17 makale) seçilmiştir. Makalelerin incelenmesinde bilimsel araştırmada genelde akademik dergilerin talep ettiği bazı ölçütleri bulundurma durumları genel bir perspektiften ele alınacaktır. Bu ölçütler tarafımdan bilimsel araştırma yöntemleri dersleri ve eğitimleri verirken oluşturduğum eğitim dokümanları ve editörlük tecrübelerim doğrultusunda geliştirilmiştir. Müzik makalelerinde olması istenilen özellikler ve ölçütler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Müzik makalelerinde olması istenilen özellikler ve ölçütler

Ölçüt No	Özellik ve Ölçütler	Makaleye katkı yönü
Ölçüt 1	Özet yazımında düzen, açıklık, netlik	Düzenlilik
Ölçüt 2	Giriş bölümünde girişin doğru yapılması	Düzenlilik, akıcılık, dikkat çekicilik
Ölçüt 3	Araştırmanın kuramsal temelini olması	Temel oluşturuculuk, dayanaklılık
Ölçüt 4	Araştırmayla ilgili literatürün tüm dünya ekseninde sunumu	Kapsayıcılık, ilgililik
Ölçüt 5	Önem bölümünün ekonomiklik ve orijinallik durumunu içermesi	Değerlilik
Ölçüt 6	Amaç ya da problemin yazımı	Düzenlilik, dayanaklılık
Ölçüt 7	Araştırma yönteminin doğru seçimi	Değerlilik, geçerlilik
Ölçüt 8	Örneklem ya da dokümanların belirlenmesinin açıklanması	Geçerlilik
Ölçüt 9	Veri toplama araçları/dokümanların seçim nedeni ve açıklanması	Dayanaklılık
Ölçüt 10	Veri analizinin seçiminin ve detayının açıklanması	Dayanaklılık
Ölçüt 11	Araştırmada ileri istatistik ve analiz kullanımı	Değerlilik
Ölçüt 12	Bulguların araştırma amaç/problemiyle paralellikte sunumu	Düzenlilik
Ölçüt 13	Tartışmanın yeterli ve zengin yapılması	Kapsayıcılık
Ölçüt 14	Sonucun yeterli bir özetleme şeklinde yapılması	Bütünleştiricilik, düzenlilik
Ölçüt 15	Önerilerin uygulamacılara/araştırmacılara yönelik yapılması	Kapsayıcılık, yararlılık
Ölçüt 16	Araştırmanın sınırlıklarının betimlenmesi	Kapsayıcılık, geçerlilik
Ölçüt 17	Bilgilendirme kısmının bulunması	Detaylılık
Ölçüt 18	Kaynakçanın yazımının kurallara uygun ve titiz şekilde yapılması	Düzenlilik

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde makale yazımında ve makalenin kalitesindeki belirlenen ölçütlerin gerçekleştirilme düzeyleri ve bu ölçütleri gerçekleştirmeye yönelik öneriler sunulacaktır.

Tablo 2. Araştırma kapsamına alınan makalelerin ölçütleri karşılayanların sayısı

Ölçüt No	Ölçütler	JIAE	TM
Ölçüt 1	Özet yazımında düzen, açıklık, netlik	3	1
Ölçüt 2	Giriş bölümünde girişin doğru yapılması	-	2
Ölçüt 3	Araştırmanın kuramsal temelinin olması	-	-
Ölçüt 4	Araştırmayla ilgili literatürün tüm dünya ekseninde sunumu	-	-
Ölçüt 5	Önem bölümünün ekonomiklik ve orijinallik durumunu içermesi	1	4
Ölçüt 6	Amaç ya da problemin yazımı	2	3
Ölçüt 7	Araştırma yönteminin doğru seçimi	2	1
Ölçüt 8	Örneklem ya da dokümanların belirlenmesinin açıklanması	1	1
Ölçüt 9	Veri toplama araçları/dokümanların seçim nedeni ve açıklanması	2	1
Ölçüt 10	Veri analizi seçimi ve detaylarının açıklanması	2	1
Ölçüt 11	Araştırmada ileri istatistik ve analiz kullanımı	-	1
Ölçüt 12	Bulguların araştırma amaç/problemiyle paralellikte sunumu	2	1
Ölçüt 13	Tartışmanın yeterli ve zengin yapılması	1	1
Ölçüt 14	Sonucun yeterli bir özetleme şeklinde yapılması	1	-
Ölçüt 15	Önerilerin uygulamacılara/araştırmacılara yönelik yapılması	1	1
Ölçüt 16	Araştırmanın sınırlıklarının betimlenmesi	-	-
Ölçüt 17	Bilgilendirme kısmının bulunması	-	-
Ölçüt 18	Kaynakçanın yazımının kurallara uygun ve titiz şekilde yapılması	1	1

JIAE: Journal for the Interdisciplinary Art and Education TM: Türk Müziği

Tablo 2’de makale yazımı ile ilgili ölçütler ve bunları karşılayan makalelerin sayısı verilmiştir. Bu ölçütlerin kısaca açıklaması yapılmış ve ölçütleri yerine getirmenin önemi altbaşlıklar altında tartışılmıştır.

Ölçüt 1. Özet yazımında düzen, açıklık, netlik

Bir makalede en önemli unsurlardan biri özetidir. Özeti belli standart ve kurallara göre yazılması gerekmektedir. Özet, makalenin tümünü yansıtmalıdır. Bunun yanında özeti okuyucu dikkat çekici özelliği de olmalıdır. Yapılan incelemede özet yazımında incelenen makalelerden JIAE’deki üç makalenin TM’deki bir makalenin bu özellikleri taşıdığı belirlenmiştir. Bu konuyla ilgili olarak Uluslararası Rast Müzik Kongresi’nin web sitesinde katılımcılar için özet hazırlama kılavuzu oluşturulduğu görülmektedir (Web 4).

Özette giriş cümlesi, araştırmanın önemi ve problemi (amacı), araştırma modeli, dokümanlar/katılımcılar, veri toplama araçları, veri analizi, bulgular, sonuç ve öneriler bölümlerini belirli ölçülerde bulundurmaları gerekmektedir. Yapılan incelemelerde, araştırma konusu ile uzun ve gereksiz açıklamaların olduğu, bulgular ve sonuç kısmının çok kısa olduğu, makalelerin çoğunda araştırmanın yönteminden bahsedilmediği görülmektedir.

Ölçüt 2. Giriş bölümünde girişin doğru yapılması

Giriş bölümünde araştırmacı, okuyucunun dikkatini çekici araştırma raporları ve haberlere atıf vererek başlamalıdır. Ancak incelenen makalelerde tez yazımına benzer şekilde direkt konudan ve kavramlardan başlandığı görülmektedir. Bununla ilgili olarak JIAE’deki hiçbir makalede buna dikkat edilmediği TM’de ise sadece 2 makalenin buna uygun olarak yazıldığı görülmektedir.

Giriş cümlesi ya da giriş paragrafı makalenin tema konularına teorik ve kavramsal çerçeveyi açıklamadan önce dikkat çekici, okuyucuyu makaleyi okumaya itici bir şekilde yapılmalıdır.

Ölçüt 3. Araştırmanın kuramsal temelinin olması

Genelde araştırmacılar, bir konuyu seçerken “hiç çalışılmamış, bu konuyu ben çalışmalıyım” gibi bir motivasyon ile hareket etmektedir. Bir konunun spesifik ve çalışılmamış olması elbette araştırmaya önemli bir güç katmaktadır. Ancak bu şekilde düşünülen araştırmanın bir kuramcı tarafından daha önce ele alındığı dikkatten kaçmaktadır. Sosyal bilimlerdeki araştırmaların hepsinin bir kuramsal gözlükle incelenmesi gerekmektedir. Bir kuramsal çerçeve çizilmeden

araştırmanın incelenmesi, araştırmanın doğru bir bakış açısı ile ele alınmasını engelleyeceği için araştırma sonuçlarında yanlış kararlarla bulguların yorumlanmasını ortaya koyacaktır. Her araştırmacı araştırmaya başlamadan önce kuramsal bir gözlük takar. Bunun nitel araştırma paradigmasındaki karşılığı teori yüklülük olarak ifade edilir (Büyüköztürk vd., 2010). Araştırmacı farkına varmadan, aslında zihnindeki bir kuramla hareket eder. Bir araştırmanın bilimsel olması için onun bilim camiasında ortaya atılan ve tartışılan kuram(lar)la açıklanması gereklidir.

Müzik araştırmalarında, müzik araştırmalarının müzik alanının etkilendiği disiplinlere hakim olması kuramsal çerçeve kurabilmesi için gereklidir. O yüzden iyi bir müzikologun sosyoloji, felsefe, antropoloji, tarih gibi disiplinlere yüksek düzeyde vukufiyetinin olması gerekir.

Bu konuda JIAE ve TM’de incelemeye alınan makalelerin hiçbirinde *kuramsal çerçevenin olmasının* dikkate alınmadığı görülmektedir. Bu durum oldukça dikkat çekicidir. Makalelerde kuramsal çerçevenin olmayışı, onların temel dayanaklarının olmamasına ve temellendirme problemlerinin olmasına yol açar. Bunun yanında kuramsal çerçeveyi çizemeyen araştırmacının araştırma bulgularını tartışacak gözlüğü takamamasından dolayı tartışma bölümünün herhangi bir karşılaştırma ölçütünden uzak bir şekilde afaki ve havada olması durumu da ortaya çıkacaktır.

Ölçüt 4. Araştırmayla ilgili literatürün tüm dünya ekseninde sunumu

İncelemeye alınan her iki dergideki makalelerin hiçbirinde ilgili literatürün uluslararası düzeyde sunumuna rastlanmamıştır.

Türkiye’de müzik alanında yayın yapan akademik dergilerin ulusal düzeyden uluslararası düzeye ulaşması oldukça sorunludur (Tortop ve Demirel, 2023). Araştırmacıların çalıştıkları alanla ilgili olarak “sadece Türkiye’de araştırmaların yapıldığı o yüzden yabancı literatüre bakılmasının gereksizliği” gibi bir algıda oldukları söylenebilir. Ancak bir önceki inceleme kriterim olan kuramsal çerçevenin olması durumu araştırmanın konusunu uluslararası düzeye taşır. Çünkü, *kuramlar, belli olguları açıklama sistemleri* olduğu için çoğunlukla zaman ve mekandaki değişimlere karşı da bağımsızlık kazanmışlardır. Örneğin belirli bir zaman ve zeminde cari olan kuramsal açıklama başka bir dönemde aynı olguların tekrar edebileceğini öngörür. Ancak bazı istisnalarda belli toplumların farklılıkları ile farklı kuramsal açıklamalar olabilir. Araştırmacı kuramsal çerçevesini çizdiği araştırmasını dünya eksenin karşılaştırmalı olarak sunduğunda ancak uluslararası düzeydeki literatürü deşmeye, farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymaya başlar.

Müzik araştırmalarında, araştırmacıların *bilimsel bilginin kümülatif olduğu* yanılgısı hakim olmuş olabilir. Bilim felsefesinin önemli tartışma alanlarından biri olan bilimsel bilginin üretimi sürecinde, *bilimsel bilginin yanlışlanabilirliği ilkesi* Popper (1959)’ın ortaya attığı (Çev. Aka, & Turan, 2015) önemli bir görüş olup, bilimsel bilgi birikimsel olarak değil, elenerek ve değişerek üretilir. Bu konuya, bir diğer katkı ise Bilimsel Devrimlerin Yapısı adlı kitabının yazarı Thomas Khun’un görüşleridir. O’na göre bilimsel bilgiler (teori düzeyindeki) devrimsel bir yıkımla yeni bir aşamaya geçmektedir (Çev. Kuya, 2015). Ancak, belli alanlardaki araştırmalarda -örneğin etnografik araştırmalarda- belli bir toplumun, grubun özelliklerinin ortaya çıkarılması, keşfi ve betimlemesi çalışmalarında, bilimsel bilginin kümülatif olduğu kısmen doğru olarak kabul edilebilir. Ancak bir olgunun betimlenmesi birinci düzey aşamada bir araştırma olup, araştırma değeri açısından da en alt düzeydedir. İlk ve temel araştırma olmadan kuramsal çalışmaların ortaya çıkmayacağı muhakkaktır. Ancak müzik araştırmacılarının betimleme düzeyindeki araştırmalarını başka bölge, toplum, ülke gibi eksenlerle paralellikte yürütmesi, araştırmasının uluslararası literatürle de tartışılmasını sağlayacaktır. Örnek vermek gerekirse, filan yöredeki türkülerin incelenmesi şeklindeki araştırmanın, “Filan yöredeki türküler kültürel etkileşim ya da çatışma bağlamında incelenmesi” şekline dönüştürülmesi, bir önceki araştırma konusunda yer alan betimlemenin zaten yapılacak olmasının yanında araştırmanın kültürel etkileşim ya da çatışma perspektifiyle dünya üzerindeki başka bir araştırmalarla da kesişme noktalarını ortaya çıkaracaktır.

Ölçüt 5. Önem bölümünün ekonomiklik ve orijinallik durumunu içermesi

Yapılan incelemede JIAE’de bir makalenin ve TM’deki beş makalenin bu ilkeye uygun yazıldığını belirledim. Araştırmanın önem bölümü genelde makalelerde araştırmacılar tarafından dikkat edilen bölümlerden biridir. Ancak bu konuda bazı yanılgıların olduğu da görülmektedir. Önem *sadece ve ilk defa ben çalıştım* mantığı ve argümanı ile yazıldığı görülmektedir. Ancak bu durumun doğru olmadığını Türk Müziği Akademisi eğitimlerinde de vurguladım.

Örnek vermek gerekirse, sizin önemli bir fonun yöneticisi olduğunuzu ve belli araştırmaları destekleme yetkiniz olduğunu düşünelim. Hangi araştırmalara bu fonu kullandırırınız ve neden? sorusunun cevabının **ekonomiklik** açısından önem ifadesi olduğunu belirtebilirim.

Bunun yanında **orjinallik** kavramının çok iyi anlaşılması için de yaratıcılık kuramlarının çok iyi anlaşılması gerekmektedir. Sanıldığı gibi aksine bir şeyin orijinal olması ya da yaratıcılık yönünün olması onun ilk defa çalışılıyor olması ile doğrudan ilişkili değildir. Orijinallik sosyal bilimlerde, fen bilimlerinde yer aldığı gibi *yeni bir bitki türü bulmaktan* öte bir özelliğe sahiptir. Çünkü, sosyal bilimlerde ortaya çıkarılan bir çok bilginin farklı açıdan başka bilgilerle ilişkilerinin olduğu muhakkaktır. Bu yüzden orijinallik salt, kapalı ve izole bir bilgiyi çıkarmak anlamına tam olarak gelmemektedir. Aksine müzik araştırmacısının bulduğu yeni bilgiyi *diğer disiplinlerle ilişki kurulabilir hale getirmesi* onu daha fazla orijinal yapabilecektir. Bu durumu, araştırmaya sadece tek renk gözlükle bakmamak, *“araştırmaya birden çok renkte gözlükle bakarak asıl rengi ortaya çıkarmak”* benzetmesiyle orjinallik kavramını açıklayabiliriz.

Ölçüt 6. Amaç ya da problemin yazımı

Yapılan incelemede JIAE’de iki makalenin ve TM’de üç makalede amaç ya da problemin yazımına dikkat edildiği görülmektedir. Amaç ya da problemi yazma durumunun ayrı bir başlık altında yapılıp yapılmaması da oldukça önemlidir. Çoğu araştırmacı bu bölümün ayrı yazılmasını önemsemez. Bunun tez yazımında bir kural olarak yer aldığını ama makale yazımında yazılmasa da olabileceğini düşünebilir. Ancak, birçok kişi araştırmanın hangi dinamiklerle başladığını direkt bu bölümü okuyarak anlayabilir.

Araştırmada, araştırmacının araştırmayı neden yapmak istediği, hangi noktalarda sıkışmanın olduğu konusu araştırmanın problemini oluşturur. Bu problemin çözülmesi için çizilen hareket yolu ya da irade ise araştırmanın amacıdır.

Müzik araştırmacılarının kuramsal çerçeve ile belirginleştirdiği inceleme alanının kesin çizgilerle çizilmesi araştırmanın düzeni için de önemlidir. Çünkü araştırmanın problemi ve alt problemleri, bulgular kısmında bu sırayla sunulmalıdır. Bu durum aynı zamanda araştırmacının doğru bir planlama ve sunum yaptığının göstergesi olacaktır. Bu konu bir başka ilke ile detaylandırılacaktır.

Ölçüt 7. Araştırma yönteminin doğru seçimi

Yapılan incelemede JIAE’deki beş makalenin ve TM’deki bir makalenin bu kriterlere uygun şekilde yazıldığını belirledim. Araştırma yöntemi bölümünün müzik araştırmacıları tarafından çoğunlukla yazılmasının ihmal edildiği görülmektedir. Bunun nedeni olarak makalelerin inceleme makalesi (review article) gibi düşünüldüğü çıkarımı yapılabilir. Ancak inceleme makaleleri bilindiği üzere herhangi bir alandaki tartışmaların en usta şekilde yapıldığı makalelerdir. İnceleme makalesi, yöntem bölümünü yazmayı zorunluluk olarak koşmaz ama araştırmacının tüm literatüre hakimiyeti ile tartışmayı en iyi şekilde yapmasını zorunluluk olarak koşar. Müzik araştırma makalelerinin çoğu bu açıdan bakıldığında aslında inceleme makalesi değildir. O yüzden müzik makalelerin yöntem bölümü (metodoloji) muhakkak olmalıdır. Müzik araştırmacısı, araştırmasında hangi araştırma yönteminin kullanıldığını yazması gerekmektedir. Doğru araştırma yönteminin seçimi için şu yapılabilir. Müzik araştırmacısı, araştırma yöntemlerinin doğru belirlendiği makaleleri çokça incelenmeli ve böylelikle içgörüsünü geliştirmelidir. Makalede, seçilen araştırma yönteminin neden seçildiği ile ilgili argüman oluşturma muhakkak yapılmalıdır.

Ölçüt 8. Örneklem ya da dokümanların belirlenmesinin açıklanması

Yapılan incelemede JIAE ve TM’de birer makalenin örneklem ya da dokümanların belirlenmesi konusunda ayrı bir bölüm oluşturduğu belirlendi.

Nitel araştırmalarda evren, örneklem gibi kavramlar araştırmanın genellenebilirliği açısından önemlidir. Nitel araştırmalarda ise araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından hangi örnekleme metodunun belirlendiği ortaya konmalıdır. Ancak müzik araştırmalarında durum biraz farklı olup, inceleme nesnesi eserler ve dokümanlardır. O yüzden araştırmacı hangi dokümanları neden belirlediğini açıklamalıdır.

Ölçüt 9. Veri toplama araçları/dokümanların seçim nedeni ve açıklanması

Yapılan incelemede JIAE’de iki ve TM’de bir makalenin bu kriterleri yerine getirerek yazıldığı belirlendi. Müzik araştırmalarında veri toplama araçlarının ya da dokümanların belirlenmesi yanında niye bu veri toplama araçlarının ve dokümanların seçildiği detaylıca açıklanmalıdır. Araştırmacıların bu noktada ihmalkar olması durumu, *ne de olsa biliniyor* gibi bir yaklaşımdan ileri gelebilir. Ancak seçim kriterleri belirlemek ve bunu açıkça ortaya koymak araştırmacının çerçevesinde kalması ve kalındığının gösterilmesi açısından önemlidir.

Ölçüt 10. Veri analizi seçimi ve detaylarının açıklanması

Yapılan incelemede JIAE’de iki ve TM’de bir makalenin bu kriterleri yerine getirerek yazıldığı belirlendi. Veri analizi, ham verilerin anlamlı bulgular haline dönüşmesi için oldukça önemlidir. Bu durum doğru veri analizi metodunun kullanılması ile mümkündür. Veriler için analiz yöntemi bulmak, keşfetmek ve uygulamalara almak ayrı bir uzmanlık alanıdır. Bu açıdan veri analizinin detaylıca ve kaynak göstererek açıklanması oldukça önemlidir.

Ölçüt 11. Araştırmada ileri istatistik ve analiz kullanımı

Yapılan incelemede sadece TM’deki bir makalenin bu kriterlere uyduğu belirlendi. Müzik araştırmalarında nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanılmasında basit düzeyde istatistikler olan yüzde ve frekans gibi analizlerle yapılan yorumlamalar oldukça hatalıdır. Bunun yanında gruplar arası farklılaşmanın belirlendiği araştırmalara da artık çok fazla itibar edilmediği görülmektedir. Artık nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalarda, değişkenler arası ilişkilerin belirlenip modeller oluşturularak kurama ulaşma çalışmalarının itibar gördüğü bilinmektedir. Nitel araştırmalar da karama desenli araştırmalar olguların açıklanmasında daha fazla tercih edilmektedir. Bu açıdan müzik araştırmacıların ileri istatistik tekniklerini makalelerinde kullanmaları oldukça önemlidir.

Ölçüt 12. Bulguların araştırma amaç/problemiyle paralellikte sunumu

Bu kriterlere dikkat eden JIAE’de iki ve TM’de bir makale olduğu belirlendi. Önceki kriterlerimizden olan araştırma amaç ya da probleminin belirlenmesi ve ayrı bölüm olarak yazılması araştırma için iskeletin oluşmasında ilk temel noktadır. Araştırma problem ve alt problemlerinin yazılması, aynı zamanda bu problemlere ilişkin bulguların da aynı sırayla sunumuyla araştırmada düzeni sağlayacaktır. Çünkü hangi araştırma probleminin araştırılıp araştırılmadığı bu şekildeki sunumla net bir şekilde görülebilecektir.

Ölçüt 13. Tartışmanın yeterli ve zengin yapılması

Bu kriterle ilgili olarak JIAE’de ve TM’de sadece birer makalenin bu ölçüte uygun olarak yazıldığı belirlendi. Müzik araştırmalarında tartışmanın yeterli yapılması konusunda yazarların *“bu konuyu ilk defa ben çalışıyorum”* gibi bir yaklaşımı olduğu görülmektedir. Ancak daha önce de *“kuramsal çerçevenin yazılması”* kriterinde belirtildiği gibi kuramsal ve kavramsal çerçevenin belirlenmesi ile araştırma literatür açısından da derinlik kazanacaktır. Aynı kuramsal çerçeve ile yapılan araştırmalar, doğrudan araştırmacının tartışabileceği bir materyal haline gelecektir. Tez yazımında zorunlu koşulan *ilgili literatür* bölümü bazen birbirinden kopuk ilgili araştırmaların sıralanması şeklinde sunulmaktadır. Makale yazarken de ilgili literatür alt başlığının yazılması bazen kabul edilebilir, ancak makalede ilgili literatürün belli ve ilişkili sırayla sunumunun yapılması gerekir. Bu sunum birbirinden kopuk bir şekilde ilgili araştırmaları sıralama şeklinde değil, onların bulgularını bir akışla birleştirme şeklinde olmalıdır. Tartışma, ilgili literatür bölümünün bir tekrarı şeklinde olmamalıdır. Tartışma, bulguların sırayla sunumunun yapıp, peşlerine ilgili literatürün eklendiği, tartışıldığı, böylelikle araştırmanın bir bütünlük kazandığını ve yeni iskeletin oluştuğunu gösteren bir kişilikte olmalıdır.

Ölçüt 14. Sonucun yeterli bir özetleme şeklinde yapılması

Bu kriterle ilgili olarak JIAE’deki sadece bir makalenin ölçüte uygun olduğu belirlendi. Sonuç bölümleri sosyal bilimler alanı araştırmalarında fen bilimleri alanından farklıdır. Fen bilimlerinde araştırma deneysel yönetime endeksli olup, çıkan bulgular, oldukça kısa ve öz sonuçları doğurur. Örneğin bir alışımın farklı deneysel yöntemlerle analizi sonucunda bu alışımın otomotiv sanayinde şu parçalarda kullanılıp kullanılamayacağı konusunda karar verilir. Bu ise çok kısadır. Üretilen alışım, dayanım özellikleri açısından hareket aksamalarında kullanıma uygundur gibi. Ancak sosyal

bilimler kesin net sonuçlar çıkaran araştırmalar olmadığı ancak olgunun betimlenmesinin yapılmaya çalışıldığı (Baş ve Akturan, 2008) araştırmalar olduğu için araştırmanın bulguları ve tartışmalarının sonuç olarak yazımında araştırmanın tümüne ait bir özetlemenin yeniden yapılmasını içermelidir. Bu açıdan aslında müzik araştırmacısı, bir okuyucunun araştırmanın sonuç bölümüne bakarak araştırmanın diğer kısımlarına bakmaya ihtiyaç duymayacağı bir özetlemeyi sunması gerekir.

Müzik araştırmalarında araştırmacıların sonuç bölümünü maddeler halinde sunumu da görülmektedir. Ancak bu şekilde bir sunumun belki öneriler kısmında olması tercih edilebilir.

Ölçüt 15. Önerilerin uygulamacılara ve ilerideki araştırmalara yönelik yapılması

Bu kriterleri uyan JIAE ve TM’de sadece birer makalenin olduğu görülmektedir. Araştırmacıların öneriler kısmını ayrı bölüm olarak yazmadıkları belirlenmiştir. Bir araştırmanın öneriler kısmının yazılması aslında o araştırmanın yaşaması ve taze kalması için oldukça önemlidir. Bir makalenin değeri o makalenin atıf alma kapasitesi ile ölçülmektedir. Makalenin atıf alması için öneriler bölümü oldukça önemlidir. Müzik araştırmacısı, yaptığı araştırma alanının ileride hangi yönlerinin yeniden araştırılması gerektiğini “ilerideki araştırmalara öneriler” başlığı ile verebilir. Bu sayede makaleyi okuyanlara “ben şunları araştırdım ancak siz şu konuları da araştırabilirsiniz” der. Normalde bir araştırmacı bir alandaki birkaç makaleyi okuduğunda araştırma alanındaki boşlukları hızlıca görür. Ancak, derinliği olmayan kişiler göremeyebilir. Bunun yanında akademisyenliğe yeni başlayan lisansüstü öğrencileri için de bu bölümün oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Bunun yanında yapılan araştırma, sadece araştırmacılara değil aynı zamanda o alandaki uygulamacılara da yararlı ve kullanılabilir bilgiler ortaya koyacaktır. O yüzden bunların da öneriler kısmında “uygulamacılara öneriler” şeklinde belirtilmesi oldukça önemlidir.

Ölçüt 16. Araştırmanın sınırlıklarının betimlenmesi

İncelemesi yapılan makalelerin hiç birinde araştırmanın sınırlılıklarının belirlenmediği görülmüştür. Müzik araştırmalarında araştırmacı, araştırmasının kesin sınırlarını çizerse, elde edilen bilgilerin hangi sınırlar içinde geçerli olduğunu da belirlemiş olur. Bu durum hem makaleyi inceleyen hakem için hem de makaleyi okuyan kişi için doğru gözlüğün takılmasına imkan verecektir. Aksi takdirde okuyucunun yanlış çıkarımlar yapmasına neden olabilecektir. Araştırmanın sınırlılıklarının yazımının, iyi bir makalede olması gereken bölümler olarak değerlendirilmesi ve müzik araştırmalarının yazımında bir alışkanlık haline gelmesi gereklidir..

Ölçüt 17. Bilgilendirme kısmının bulunması

Bilgilendirme (Acknowledgment) bölümü, bilhassa araştırmanın etik çerçevesiyle bilgilerin sunulduğu, teşekkürlerin edildiği, okuyucuya araştırma hakkında ekstra gerekli bilgilerin de sunulup deklere edildiği bölümdür. Bu bölümün de inceleme yapılan makalelerde yer almadığı görülmektedir.

Ölçüt 18. Kaynakçanın yazımının kurallara uygun ve titiz şekilde yapılması

Yapılan incelemede her iki dergideki birer makalenin bu kriterlere uygun olduğu görülmüştür. Her derginin kaynakça yazımında farklı kuralları kullanması yazarları da bıktırabilir, ancak genelde sosyal bilimlerde APA stili kullanılmaktadır. Yazarların en azından kaynakça yazım stiline temel kurallarını bilmesi önemlidir. Ancak daha önemli konu ise kaynakların detaylarının eksik olarak yazılması durumudur. Örneğin bir dergiden alınan makalenin kaynak gösteriminde cilt, sayı, sayfa gibi detaylar ihmal edilebilmektedir.

Bir makalenin titiz yazımında en önemli göstergelerden biri kaynakçanın titiz yazımıdır. Titiz bir araştırmacı tüm kaynakları tek tek bularak onlara ulaşır, onları kaynakçada tüm detayları ile belirtir. Bu konuda hassasiyetle ilgili olarak akademik dergi sistemleri doğru kaynak gösterme ile ilgili makalelerde ayrı uygulamalar ya da yazılımlar oluşturmuşlardır. Müzik araştırmacılarının doğru kaynak gösterme konusunda bu araçları kullanmaları önerilebilir. Ancak kitap, tez, bildiri gibi diğer araştırma türlerindeki kaynak göstermelerde kendileri yazmaları gerekmektedir. Bunun yanında İngilizce yayın yapan bir dergide Türkçe olan kaynakların başlıklarının parantez içinde İngilizcilerinin de verilmesi, Türkçe bilmeyen okuyucular için oldukça yararlı olacaktır.

Sonuç

Türkiye’de müzik araştırmalarının gelişmesi, müzik araştırmacılarının bilimsel ve akademik yazma konusundaki becerilerinin gelişmesine bağlıdır. Müzik araştırma makalelerinin kalitesinin artırılması için makale yazımı ile ilgili bazı ilkelerin yeni akademik dergilerde ortaya konulduğu görülmektedir. Bunun yanında tarafımdan ücretsiz olarak 6 hafta boyunca yapılan Türk Müziği Akademisi eğitimi, müzik araştırmalarının gelişimi için amaçlanmıştır (web 2). Türk müziği araştırmalarının Türkiye’de ve dünyadaki en büyük arşivi olmayı hedefleyen Türk Müziği dergisi de yazarlar için yazım kılavuzlarında ölçütleri ve ilkeleri belirtmektedir. Ancak inceleme kapsamına alınan her iki dergide yayınlanan makalelerin çoğunun -bu hassasiyetlere rağmen- belirlenen ölçütlere uygun olmadığı görülmüştür. Bilhassa, araştırmacının kuramsal çerçevesinin yazılması, araştırmacının sınırlılıklarının yazılması ve bilgilendirme bölümü yazılması ölçütlerinde makale bulunmamaktadır. Diğer ölçütlerde makalelerin çoğu ölçütlere uymaktadır. Bu araştırma, Türkiye’deki müzik araştırma makalelerinin niteliğinin geliştirilmesi konusunda önemli bir çerçeve çizmesi açısından bu alanda çalışan akademisyenler, editörler, hakemler gibi kişilere kaynaklık ve rehberlik etmesine katkı sağlayabilir. Müzik (bilhassa müzikoloji) alanındaki araştırmacılara, nitel ve nicel araştırma metodolojileri konusunda detaylı incelemeler yapmaları önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıklar

Bu araştırma JIAE ve Türk Müziği dergilerinde 2023 yılında yayınlanan makalelerle, bu dergilerin yayın ilkeleri ve yazım kılavuzlarında bahsi geçen ve Türk Müziği Akademisinde verilen eğitimin içeriğindeki ölçütlerle sınırlıdır.

Bilgilendirme

Bu araştırmanın bir bölümü ISIPAE2023’te sunulmuştur.

Kaynaklar

- Baş, T., & Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri Nvivo 7.0 ile nitel veri analizi*. Seçkin yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Kuhn, T. S. (2015). *Bilimsel Devrimlerin Yapısı*. Çev. Nilüfer Kuyaş. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Popper, K. R. (2015). *Bilimsel Araştırmanın Mantığı*. Çev. İlknur Aka ve İbrahim Turan. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tortop, H.S., ve Demirel, S. (2023). Türkiye’de müzik araştırmalarının gelişmesi bağlamında akademik dergilerin betimsel incelenmesi. *Türk Müziği*, 3(1), 161-166.

Web siteleri

- Web 1. <https://dergipark.org.tr/>
- Web 2. <https://turkmuzigidergisi.com/index.php/tm/muzikakademi>
- Web 2. <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/>
- Web 3. <https://rastmusiccongress.org/>

Determining quality criteria for writing music research articles in Türkiye and suggested improvements

Abstract

The field of music research in Türkiye differs from other academic disciplines due to the limited number of scholarly journals and publications. One possible reason is that music researchers are often simultaneously performers, which makes it challenging to maintain excellence both in artistic performance and in producing high-quality academic writing. For this reason, establishing and improving quality standards for writing music research articles is of great importance. This study examines music-related articles published in Türkiye in light of specific criteria and explains why such criteria are necessary for scholarly writing in the field of music. The research is designed as a case study. The documents consist of seventeen music-related articles published in 2023 in the Journal for the Interdisciplinary Art and Education and Türk Müziği Dergisi. Both journals prioritize improving the quality of article writing within their editorial processes. In addition to identifying the current situation, the study proposes an ideal framework for writing music research articles. Seventeen criteria were developed to evaluate the articles; these criteria were derived from the writing guidelines of the journals and from standards presented in the educational program titled “Türk Müziği Akademisi.” The findings show that most of the examined articles met only a small portion of the criteria, and for several criteria, none of the articles met the expected standards. The study concludes by explaining, with examples, why these criteria should be incorporated into the writing of music research articles in order to enhance academic quality in the field.

Keywords: music research, article writing principles, article quality criterion